

Dołęga, Józef M.

"Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania", T. Kaszuba, Rzym 1985 : [recenzja]

Studia Teologiczne 4, 238-239

1986

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1. Kaszuba, *Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania*, Rzym 1985, ss. 1/6.

1. Praca ks. Tadeusza Kaszuby jest jedną z nielicznych publikacji, zajmujących się twórczością P. Semeneki. Praca ta, pisana pod kierunkiem prof. M. A. Krąpca na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w 1969 r., nie straciła na aktualności, a ukazując się drukiem może przyczynić się do wzbudzenia większych zainteresowań postacią i twórczością w stulecie śmierci P. Semeneki.

Piotr Adolf Konstanty Semenenko (1814–1886) urodził się w Dzieciolowie w województwie białostockim. Ojciec Mikołaj był urzędnikiem wyznania prawosławnego, matka Anna Zielińska była wyznania protestanckiego – syna ochrzczono w katolickim kościele w Dolistowie Starym, ponieważ w pobliżu nie było cerkwi. Wykształcenie podstawowe i średnie zdobył w szkole misjonarzy w Tykocinie, gdzie w tajemnicy przed babką przyjął po katolicku pierwszą Komunię św. Uczył się w gimnazjum w Białymstoku i Krozach. W Wilnie rozpoczął studia uniwersyteckie, które przerwał w związku z wybuchem powstania listopadowego i stanął do walki w Korpusie Giełguda i Chtapowskiego. Z wojskiem tym przeszedł granicę pruską i w 1832 r. znalazł się we Francji. Przebywał w Besançon, Chateaux i Paryżu, gdzie prowadził działalność polityczną w Polskim Towarzystwie Demokratycznym. Drukując radykalne artykuły w prasie, naraził się policji, będąc w trudnych warunkach życiowych i w kryzysie religijnym trafił do Bogdana Jańskiego, pod wpływem którego odbył w 1835 r. spowiedź i wstąpił w szeregi założonego przez A. Mickiewicza stowarzyszenia Braci Zjednoczonych. W czasie, kiedy Jański zaczął organizować zgromadzenie zakonne, Semenenko został jednym z pierwszych jego członków, następnie współorganizatorem i po śmierci Jańskiego w 1840 r. pierwszym generalnym przełożonym. Studia teologiczne odbył w Paryżu w Collège Stanislas, następnie w Rzymie w Collegium Romanum, uzyskując doktorat i w 1841 r. przyjął święcenia kapłańskie. Ułożył regułę dla swojego zgromadzenia i w 1842 r. w katakumbach św. Sebastiana w dniu Wielkanocy złożył wraz ze swymi współbraćmi ślubny zakon. W tym roku Zakon Zmartwychwstańców otrzymał w Rzymie Kościół św. Klaudiusza. W Paryżu Semenenko założył polską misję dla opieki nad emigrantami. W latach 1845–1848 przeżył kryzys wewnętrzny z powodu nieporozumień z braćmi zakonnymi oraz długo chorował. W tym czasie przebywał w Montpellier i w Tunisie. W 1848 r. wrócił do Paryża i na polecenie kapituły zakonnej ułożył w 1850 r. nową regułę w oparciu o idee Jańskiego i własną koncepcję. Od 1852 r. zamieszkał w Rzymie i był doradcą generalnego przełożonego H. Kajsiewicza, po śmierci jego został generałem zgromadzenia w 1873 r. i pozostał na tym stanowisku aż do śmierci w 1886 r. W międzyczasie Semenenko został konsultorem Kongregacji Indeksu (1857), członkiem Akademii Religii Katolickiej (1859), konsultorem Kongregacji św. Oficjum (1873). Od 1859 r. pełnił funkcje mistrza nowicjatu, dzięki jego pracy zgromadzenie ustabilizowało się i pracowało nad odrodzeniem religijności Polaków w kraju i za granicą. W tym czasie założył dom wraz z internatem dla Rusinów we Lwowie (1880), w Krakowie (1884), filię misji paryskiej w Londynie. Nie udało mu się związać ze zmartwychwstańcami żadnego zgromadzenia żeńskiego. Zorganizował natomiast misję zmartwychwstańców w 1863 r. w Bułgarii i po kilkunastuletnich zabiegach doprowadził do otwarcia w Rzymie w 1866 r. Kolegium Polskiego dla studiujących polskich księży i był jego pierwszym rektorem. Papież Pius IX i Leon XIII mieli zaufanie do Semeneki.

Pracował również naukowo zwłaszcza w dziedzinie teologicznomistycznej, filozoficznej, historiozoficznej. Zmarł w Paryżu 18 XI 1886 r. podczas podróży. Pochowany w grobowcu zmartwychwstańców w Rzymie. W 1951 r. rozpoczęto w Rzymie proces beatyfikacyjny (H. E. Wyczawski: *Semenenko, w: Słownik polskich teologów katolików*, red. H. E. Wyczawski, t. 4, Warszawa 1983, s. 38–45; T. Kaszuba, *Semenenki koncepcja filozofii...*, s. 5–12).

2. Recenzowana praca: *Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania*, poza wstępem (5–12), zakończeniem (141–146) i bibliografią (147–150) zawiera cztery rozdziały. W pierwszym rozdziale jest zaprezentowana koncepcja poznania naukowego (13–47), w której omawia autor przedmiot poznania naukowego, źródła idei, cel poznania naukowego i metodę poznania naukowego. Drugi rozdział – „Filozofia jako „organon” poznania naukowego” (48–92) – zawiera analizę punkt wyjścia filozofii, analizę aktu myślenia oraz stosunek filozofii do logiki. W trzecim rozdziale jest zaprezentowana koncepcja Absolutu filozoficznego (93–121) oraz ujęcie relacji Absolutu filozoficznego do Absolutu religijnego i program filozofii absolutnej. W czwartym rozdziale autor zebrał konsekwencje traktowania filozofii jako wiedzy o „prawie myślenia” (122–140) z podkreśleniem w sposób szczególnie dynamicznej wizji rzeczywistości i racjonalizmu metodologicznego. Nadto, publikacja ta zawiera oryginał pracy P. Semeneki, zatytułowany *Filozofia*, a odczytany z rękopisu przez Jana Reinke w 1960 r. (s. 151–176).

3. Ukazanie się drukiem pracy T. Kaszuby *Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania* stanowi dobry przyczynek do ukazania pełniejszego ujęcia dzieła P. Semeneni, którego dorobek naukowy w całości powinien być opracowany. W dziedzinie filozofii mam na uwadze przede wszystkim teorię poznania i teorię bytu, które do dziedziny w omawianej pracy są w sposób zadowalający ukazane. Brakuje do całości systemu opracowania teorii wartości. Nadto, interesującą dziedziną w twórczości P. Semeneni była tak zwana filozofia narodowa, której problematyka w ujęciu wspomnianego autora wzbogaciłaby znane opracowania z tej dziedziny (por. np. B. J. Gawecki, *Polscy myśliciele romantyczni*, Warszawa 1973).

Prezentowana tutaj praca jest napisana zwięzłym i przystępnym językiem, mimo że teksty P. Semeneni nie są proste zarówno w konstrukcji językowej jak i merytorycznej. Tworzony przez niego system nosi znamiona oryginalności. Szkoda, że autor nie zadał sobie trudu, żeby uzupełnić bibliografię zwłaszcza pomocniczą z ostatnich 15 lat.

Czytelnik tej informacji może zachęci się do podjęcia trudu analizy poglądów nieopracowanych dotąd P. Semeneni w dziedzinie filozofii, filozofii narodowej i teologii w zakresie mistyki. Badacz tej spuścizny naukowej mógłby dołożyć znaczną cegiełkę do skarbcza kultury polskiej.

Ks. Józef M. Dolega